

Presskontakt:

Sture Jonasson

08-158619

0708-158619

Pressmöte den 22 februari 2006 om förslag till ny diskrimineringslag för människor med funktionshinder

Förord - Våra verktyg i arbetet för lika villkor

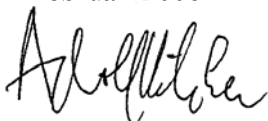
Politik är att vilja, sa Olof Palme. Det fungerar bra så länge vi har politiker som vill att alla får vara med att bygga upp samhället. Ett sådant samhälle har vi ännu inte. Många människor upplever fortfarande utanförskap och diskriminering. De tillhör grupper som anses ha mindre värde, eftersom de inte motsvarar de kriterier som majoritetsbefolkningen satt upp om hur man ska vara beskaffat för att räknas som full medborgare. I en demokrati styr majoriteten. Vem skyddar då minoriteterna mot majoritetsbefolkningens diktatur? Vem tillvaratar de människors intressen som avviker när det gäller slumpmässiga kriterier såsom härkomst, tro, sexuell läggning, ålder eller kroppens funktioner?

Land byggs med lag, heter ett gammalt ordspråk. Lagar ger ett tryggare fundament än politiska viljor som svajar med opinionsmätningar och gungar i takt med konjunkturen. Därför ligger det i minoriteters intresse att inte enbart lita på den politiska viljan utan att även luta sig mot lagen och arbeta för att lagen används som ett verktyg till social förändring.

Tillsammans med andra eftersatta befolkningsgrupper måste vi metodiskt verka för att Sverige får ett brett och stabilt lagbygge som skyddar alla minoriteters mänskliga och medborgerliga rättigheter. Som ett led i detta arbete har ILI, med finansiellt stöd från STIL, gett jur. kand. Anders Karlsson i uppdrag att inventera och kommentera dagens lagstiftning som rör människor med funktionshinder. Vilka lagar har vi redan, hur kan vi bäst använda dem och på vilka område saknas praxis och lagstiftning?

Med inventeringen som utgångspunkt ska vi försöka vinna allierade i detta arbete bland andra eftersatta befolkningsgrupper, bland övriga politiska viljor och bland alla människor som vill leva i ett rättvist samhälle.

Februari 2006

Adolf Ratzka

Independent Living Institute

Diskriminering och tillgänglighet på plan- och byggområdet

Regler om tillgänglighet till lokaler och allmänna platser i den byggda miljön för personer med funktionshinder finns framförallt i plan- och bygglagen och i lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk. Dessa regler förtydligas i Boverkets föreskrifter och allmänna råd. Både lagarna och föreskrifterna är tvingande för byggherrar och fastighetsägare.

Ett flertal av dessa regler rör krav på tillgänglighet vid nybyggnation och vid ombyggnad. Sedan 2001 finns även krav på att hinder för tillgänglighet undanröjs i viss befintlig bebyggelse och på allmänna platser.

Enkelt avhjälpna hinder

Enligt plan- och bygglagen skall enkelt avhjälpna hinder i byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser undanröjas. Hinder som avses är hinder för tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Enligt förarbetena utgör enkelt avhjälpna hinder kontrastmarkeringar, skyltning och belysning, borttagande av mindre barriärer som trösklar, ramper för att överbrygga mindre nivåskillnader, ändra utformningen av trottoarkanter vid övergångsställen. Med enkelt avhjälpna hinder avses sådana hinder som med hänsyn till nyttan av åtgärden och förutsättningarna på platsen kan anses rimliga att avhjälpa. De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalhållaren eller näringsidkaren. Åtgärderna bör ha genomförts senast vid utgången av år 2010.

Varför bara enkelt avhjälpna hinder?

DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN kan inte förstå varför endast enkelt avhjälpna hinder skall åtgärdas. Som framgår av förarbetena och av praxis är kraven på vilka hinder som skall avhjälpas mycket lågt ställda. Tröskelborttagning och ramper anges som exempel på vad som menas med enkelt avhjälpna hinder. Kraven i plan- och bygglagen är betydligt lägre än de krav på tillgänglighet som uppställs i diskrimineringslagarna för arbetslivet och för högskolan. I dessa lagar uppställs krav på arbetsgivare och högskola att vidta skäliga anpassningsåtgärder. Vi anser att man i plan- och bygglagen skall skärpa kraven på tillgänglighet och komma i nivå med de krav som ställs på tillgänglighet hos arbetsgivare och högskola. Vi kan inte se varför kraven på fysisk och annan tillgänglighet skall ställas högre just inom arbetslivet och på högskolan och inte på lokaler dit allmänheten har tillträde.

Ett krav på *skäliga anpassningsåtgärder* innebär att man kan ställa betydligt högre krav på en fastighetsägare än enbart tröskelborttagning och införskaffandet av en ramp. I en större centrumanläggning bör det vara skäligt att kunna kräva vissa ombyggnader, installation av hiss och automatiska dörröppnare. Vad som är skäligt varierar naturligtvis från fall till fall. Även vid en skälighetsbedömning tas hänsyn till fastighetsägarens ekonomiska förutsättningar att vidta anpassningsåtgärder. Däremot är det fullständigt oacceptabelt med ett krav på att åtgärda endast enkelt avhjälpna hinder när dessa åtgärder inte är tillräckliga för att tillförsäkra den enskilde en acceptabel tillgänglighet och det av fastighetsägaren skäligen bör kunna krävas högre krav på anpassning.

Tillsyn av lagstiftningen

En avgörande fråga för en reellt ökad tillgänglighet i den byggda miljön är tillsynens effektivitet. En avgörande fråga för tillsynen är vem som har rätt att klaga på bristande tillgänglighet och på vilket sätt rätten till tillgänglighet kan utkrävas.

Av egen bitter erfarenhet vet vi att enbart förekomsten av en lag som garanterar personer med funktionshinder rättigheter inte är samma sak som att dessa rättigheter finns i det verkliga livet. I ett kvartssekel har lagen om handikappanpassad kollektivtrafik funnits. Denna lag har ställt krav på handikappanpassning av kollektivtrafiken under 27 år utan att kollektivtrafiken nämnvärt har blivit mer handikappanpassad. Att lagen inte har varit till någon nytta beror på otydlighet, avsaknaden av sanktioner och bristande tillsyn.

Det är därför av avgörande betydelse att tillskapande av lagar som garanterar personer med funktionshinder medborgerliga fri- och rättigheter inte enbart som tidigare blir välmenande pappersprodukter utan får en operativ utformning.

Även den nuvarande lagstiftningen på plan- och byggområdet dras med omfattande brister. Tillsynen över lagens krav att åtgärda enkelt avhjälpna hinder ombesörjs av byggnadsnämnderna i landets kommuner. Enskilda och organisationer kan anmäla hinder till den kommunala byggnadsnämnden men det är nämnden som efter eget huvud bestämmer om åtgärder skall vidtas med anledning av anmälan eller inte. Att vidta tillsyns- och sanktionsåtgärder i samband med anmälningar om enkelt avhjälpna hinder hör knappast till byggnadsnämndernas prioriterade områden. Dessutom finns många hinder i den kommunala bebyggelsen vilket gör att byggnadsnämnden kan hamna i en besvärlig jävssituation. Fram till och med november månad 2005 har

landets byggnadsnämnder inte i något fall utfärdat ett vitesföreläggande på grund av underlåtenhet från en fastighetsägares sida att åtgärda enkelt avhjälpna hinder.

Om den kommunala byggnadsnämnden beslutar att inte vidta åtgärder med anledning av en anmälan om hinder har varken den enskilde individen med funktionshinder eller handikapporganisationen någon möjlighet att överklaga ett sådant beslut. Den enskilde är med andra ord utelämnad till byggnadsnämndens goda vilja. Det nuvarande systemet för tillsyn på plan- och byggområdet har lika ”goda” förutsättningar att fungera som ett effektivt instrument för tillgänglighet som den tidigare nämnda lagen om handikappanpassning av kollektivtrafiken.

Den dystra bilden av hur lagstiftningen för tillgänglighet idag fungerar bekräftas av Boverkets egna rapporter. Enligt Boverkets uppföljning av föreskrifterna om enkelt avhjälpna hinder (BFS 2003:19 HIN1) känner 68% av alla fastighetsägare inte till föreskrifterna om dessa hinder eller enbart hört talas om dem. Endast 5% av dem som har publika lokaler eller allmänna platser har hittills genomfört några åtgärder. Endast 60% av ägarna tror att de kommer att hinna genomföra de åtgärder som behov till år 2010.

För att kunna skapa en operativ lagstiftning för tillgänglighet i den byggda miljön är det av yttersta vikt att tillsynen över lagstiftningens tillämpning får en effektiv konstruktion. Den bäste ”tillsynsmyndigheten” är personer med funktionshinder själva själva. Därför måste ett system där tillgänglighet tas på allvar ge den personer med funktionshinder och organisationer för personer med funktionshinder möjlighet att rättsligt kunna pröva lagstridiga brister i tillgänglighet.

Redan idag kan enligt miljöbalken miljöorganisationer, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer överklaga domar och beslut på miljöområdet. Även enligt plan- och bygglagen kan hyresgästorganisationer i vissa fall överklaga byggandsnämndernas beslut. Det finns med andra ord redan idag en lagstadgad rätt för intresseorganisationer att i egenskap av sakägare få beslut överprövade inom områden av central betydelse för organisationens verksamhet. Den uppenbara fördelen med ett sådant system är att man i organisationerna får en pådrivande kraft för en positiv samhällsförändring och att man inte utlämnar tillsynen över viktiga samhällsområdet uteslutande till en välmenande byråkrati. Det finns ingen anledning att till skillnad från andra viktiga samhällsaktörer förvägra handikapporganisationerna en positiv samhällsförändrande roll som sakägare i tillgänglighetsfrågor.

Möjligheter för personer med funktionshinder att få bristande tillgänglighet rättslig prövad finns sedan en längre tid i länder som USA, Storbritannien och Australien. Inom ett avgörande område för delaktighet och jämlikhet i samhällslivet för personer med funktionshinder har Sverige halkat efter internationellt. Enligt många utländska bedömare är det anmärkningsvärt att ett land som Sverige, som i andra sammanhang har visat höga ambitioner, har låtit sig akterseglas på tillgänglighetsområdet.

- DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN föreslår därför att handikapporganisationer ges möjlighet att i egenskap av sakägare överklaga byggnadsnämndernas negativa beslut i frågor som rör tillgänglighet. Besluten som rör bristande tillgänglighet skall av en handikapporganisation kunna överklagas till länsrätt, kammarrätt och regeringsrätt.

- DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN föreslår därför att kravet på enkelt avhjälpbara hinder i plan- och bygglagen ändras till krav på att vidta skäliga anpassningsåtgärder vid bristande tillgänglighet till lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser.

2003 år diskrimineringslag

År 2003 trädde en ny diskrimineringslag i kraft som heter lag (2003:307) om förbud mot diskriminering. Denna den senaste av diskrimineringslagarna är historisk eftersom den tar steget ut från arbetslivets område och in i övriga samhällsområden. Tidigare har i princip diskrimineringsskyddet i vårt land varit begränsat till relationen mellan arbetssökande, arbetstagare och arbetsgivare. I och med den nya lagen infördes ett skydd mot diskriminering inom arbetsmarknadspolitisk verksamhet, start och bedrivande av näringsverksamhet, yrkesutövning, medlemskap m.m., vid yrkesmässigt tillhandahållande av varor och tjänster, socialförsäkringssystem, arbetslöshetsförsäkring och hälso- och sjukvård.

Det i praktiken viktigaste området är yrkesmässigt tillhandahållande av varor och tjänster som omfattar allt yrkesmässigt tillhandahållande av varor, tjänster och bostäder.

Även 2003 års lag saknar krav på anpassningsåtgärder för personer med funktionshinder som en del av diskrimineringsskyddet. Särskilt på området yrkesmässigt tillhandahållande av varor, tjänster och bostäder är det stora problemet för de flesta personer med funktionshinder inte fördomar och fientlighet utan liten möjlighet att ta del av varorna och tjänsterna på grund av bristande till-

gänglighet. Bristande tillgänglighet är ett större hinder för personer med funktionshinder inom detta område än inom arbetslivet. Inom arbetslivet finns fördomar och lågt ställda förväntningar som gör att arbetssökande och arbetstagare som har tillräckliga kvalifikationer väljs bort och därmed diskrimineras. Att man vägrar sälja en tjänst eller en vara eller att man tillhandahåller tjänsterna och varorna på sämre villkor till personer med funktionshinder än till andra är ett mer ovanligt problem än bristande tillgänglighet. Detta till trots finns idag krav på anpassningsåtgärder för personer med funktionshinder i den arbetsrättsliga diskrimineringslagstiftningen men inga anpassningskrav i 2003 års diskrimineringslag.

DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN anser därför att man bör införa ett krav på skäligen anpassningsåtgärder som en del av diskrimineringskydd även i den nu aktuella lagen. Samma nivå med krav på skäligen anpassningsåtgärder som i den arbetsrättsliga lagstiftningen skall uppställas. Anpassningskraven bör leda till att näringsidkare tvingas att vidta anpassningsåtgärder i sin verksamhet så att rörelsehindrade och andra grupper med funktionshinder kan ta del av de tjänster och varor som erbjuds. Det kan handla om att affärslokaler iordningställs så att man kan komma fram med rullstol, att restauranger har menyer på brail eller har en beredskap att läsa upp menyer för synskadade.

Om den bristande tillgängligheten har samband med hur byggnaden är konstruerad skall ansvar utkrävas av fastighetsägaren i enlighet med vårt tidigare förslag till preciseringar i plan- och bygglagen.

Det är inte heller meningen att en näringsidkare skall bli skadeståndsskyldig vid varje tillfälle bristande tillgänglighet utestänger en person med funktionshinder. Efter ett påpekande om bristande tillgänglighet bör näringsidkare få en rimlig tid på sig att åtgärda bristerna, under förutsättning förstås att det är frågan om skäligen anpassningsåtgärder. Först efter en rimlig åtgärdstid skall den enskilde med funktionshinder, som har missgynnats av bristande tillgänglighet, ha möjlighet att rikta en skadeståndstalan mot näringsidkaren.

Det skall även finnas ett lagstadgat krav att näringsverksamhet, liksom annan verksamhet dit allmänheten har tillträde, generellt sett skall vara anpassad för personer med funktionshinder och att huvudmännen för en sådan verksamhet är skyldiga att vidta skäligen anpassningsåtgärder. Liksom på plan- och byggområdet kan det vara befogat med en generell tidsgräns för när anpassningsåtgärderna skall vara vidtagna.

Krav på skäliga anpassningsåtgärder skall inte enbart ställas på näringsidkare utan även ställas inom övriga områden som omfattas av 2003 års lag; arbetsmarknadspolitisk verksamhet, vid start och bedrivande av näringsverksamhet, vid viss yrkesutövning, vid medlemskap i vissa organisationer, inom socialförsäkringssystemet, arbetslöshetsförsäkringen och hälso- och sjukvården.

DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN kan inte förstå varför personer med funktionshinder inte omfattas av ett diskrimineringskydd inom områdena socialtjänsten, socialförsäkringssystemet, arbetslöshetsförsäkringen och hälso- och sjukvården.

- DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN föreslår därför att ett krav på skäliga anpassningsåtgärder införs som en del av diskrimineringskyddet även i 2003 års lag.

- DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN föreslår därför att även personer med funktionshinder omfattas av ett diskrimineringskydd inom områdena socialtjänsten, socialförsäkringssystemet, arbetslöshetsförsäkringen och hälso- och sjukvården i 2003 års lag.

Lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder

Enligt den nuvarande lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder är det diskriminering om en arbetsgivare inte vidtar skäliga anpassningsåtgärder vid anställning, befordran eller utbildning för befordran. Vidtas inte rimliga anpassningsåtgärder utgör underlåtenheten direkt diskriminering. För stöd och anpassningsåtgärder under en pågående anställning gäller annan lagstiftning. Då är det tänkt att arbetsmiljölagens bestämmelser om anpassning av arbetstagarens individuella arbetsförhållanden och lagen om allmän försäkring skall tillämpas och vara ett stöd för den enskildes krav på anpassningsåtgärder.

Skillnaden i den enskildes rättigheter till anpassning beroende på om man är arbetssökande eller anställd kan te sig som små men är i praktiken mycket stora. Om du är arbetssökande och arbetsgivaren inte vidtar rimliga anpassningsåtgärder har du rätten och möjligheten att själv, med hjälp av din advokat, genom ditt fackförbund eller med hjälp av Handikappombudsmannen rikta krav mot arbetsgivaren och i förlängningen antingen komma överens med arbetsgivaren eller få ett skadestånd utdömt.

Är du däremot en anställd som har fått ett funktionshinder och är i behov av anpassningsåtgärder måste du vända dig till din arbetsgivare, ta hjälp av ditt skyddsombud eller vända dig till arbetsmiljöinspektionen och/eller försäkringskassan. I samtliga dessa fall är du utlämnad till andras välvilja. Inte i något av dessa fall har du själv möjligheten att med hjälp av arbetsmiljölagen eller lagen om allmän försäkring utkräva din rätt och framtvunga rättelse eller alternativt ett skadestånd. En ytterligare försvårande omständighet i sammanhanget är att arbetsmiljöinspektionerna varken har en tradition eller en vilja att utöva tillsyn över företagens arbetsmiljö i enskilda fall. Möjligheten att använda arbetsmiljöinspektionerna för anpassning i enskilda fall är därför liten.

Till skillnad från arbetsmiljöinspektionerna, som har rätt att förelägga enskilda arbetsgivare med hot om vite att vidta anpassningsåtgärder, har försäkringskassorna inte ens en formell möjlighet att framtvunga någon anpassning i enskilda fall.

- DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN föreslår därför att man i lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder utsträcker kraven på skäliga anpassningsåtgärder även under en pågående anställning och inte endast vid rekrytering.

Preskriptionsregler

Den arbetsrättsliga diskrimineringslagstiftningens regler om tider inom vilka en arbetssökande eller en arbetstagare måste väcka talan vid en domstol är mycket svårförståeliga och ger den enskilde mycket korta tidsfrister. För att kunna förstå vilka preskriptionsfrister som gäller hänvisas man i samtliga arbetsrättsliga diskrimineringslagar till ytterligare två andra arbetsrättsliga lagar; lagen om anställningsskydd och medbestämmandelagen. Den enskilde har bara några månader på sig att väcka talan vid domstol mot en felande arbetsgivare från det att han eller hon har fått kännedom om den diskriminerande handlingen.

Att endast ha några månader på sig att väcka talan vid en domstol när man har blivit diskriminerad är en alldeles för kort tid. Att bli utsatt för diskriminering är för de flesta en mycket traumatiserande upplevelse. Det tar tid att samla sig och man behöver framförallt tid att konsultera sin fackliga organisation, sin advokat eller någon av diskrimineringsombudsmännen. Att medverka till en stämningsansökan mot en tidigare arbetsgivare eller en potentiell arbetsgivare är ett stort steg för de flesta människor och kräver också tid för eftertanke. De korta preskriptionstiderna

leder därför ofta till att den enskilde försitter fristerna och förlorar sin rätt att väcka talan mot en diskriminerande arbetsgivare.

En annan och en mycket bättre lösning valdes vid införandet av 2003 års diskrimineringslag – lag (2003:307) om förbud mot diskriminering. Enligt denna lag skall en talan väckas inom två år efter det att den påtalade diskriminerande handlingen företogs. Det är lätt att förstå bestämmelsens innebörd och den ger den enskilde rimlig tid till överväganden och kontakter med sakkunniga.

- DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN förslår därför att man i samtliga arbetsrättsliga diskrimineringslagar inför en ny bestämmelse om preskription med innebörden att en talan om diskriminering skall väckas inom två år efter det att den påtalade diskriminerande handlingen företogs.

Skadeståndsnivåer

Dagens skadeståndsnivåer i samband med diskriminering vid ett anställningsförfarande är alldeles för låga. De högsta skadestånden som hittills har dömts ut för diskriminering vid anställning är 50 000 kr i form av en kränkingsersättning eller ett s.k. allmänt skadestånd. Någon rätt till ett ekonomiskt skadestånd för uteblivna inkomster ger inte dagens lagstiftning.

Särskilt stötande blir de låga skadeståndsnivåerna när den diskriminerande arbetsgivaren har varit Volvo eller Stockholms läns landsting. Om diskrimineringsskyddet skall ha någon avskräckande och preventiv effekt måste antingen nivåerna på det allmänna skadeståndet höjas eller ett ekonomiskt skadestånd för uteblivna inkomster införas.

Diskriminerande diskrimineringslagstiftning

Enligt gällande diskrimineringslag är det diskriminering om en arbetsgivare behandlar en arbetstagare med funktionshinder mindre förmånligt än någon annan i en jämförbar situation. Det är med andra ord fel att behandla människor olika på grund av bland annat funktionshinder om det inte finns en rimlig och hållbar förklaring till den ojämlika behandlingen.

Även om diskrimineringslagarna tillämpas individuellt måste samma principer vara vägledande för ett demokratiskt och humanistiskt samhälle i stort. Konkret innebär detta att oavsett vilken skyddad grupp i samhället man tillhör så måste diskrimineringsskyddet vara lika omfattande och lika starkt. I annat fall blir diskrimineringsskyddet i sig diskriminerande.

Denna uppfattning har även framförts av regeringen. Enligt förarbetena till 2003 års lag (prop. 2002/03:65, sid. 64) är det viktigt att se till att skyddet mot diskriminering blir starkt och heltäckande och skyddet skall vara så likartat som möjligt för de olika diskrimineringsgrunderna och så långtgående som är praktiskt och rättsligt möjligt. Denna av regeringen manifesterade uppfattning har dock ännu inte fullt ut förverkligats.

Idag råder det något märkliga förhållandet att flera diskrimineringslagar är olika omfattande i sitt skydd. Den straffrättsliga bestämmelsen om olaga diskriminering i brottsbalken 16:9 förbjuder diskriminering på grund av etnicitet och sexuell läggning men säger inget om diskriminering på grund av kön och funktionshinder. I 2003 år diskrimineringslag omfattas personer med funktionshinder inte, till skillnad från andra grupper, av ett diskrimineringskydd inom områdena socialtjänsten, socialförsäkringssystemet, arbetslöshetsförsäkringen och hälso- och sjukvården.

- DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN föreslår därför att bestämmelsen om olaga diskriminering i brottsbalken 16:9 även förbjuder diskriminering på grund av funktionshinder och kön.

Tillgång till rättvisa (Access to Justice)

En modern rättsstat måste kännetecknas av möjligheten för den enskilde att kunna utkräva sin rätt. På engelska kallas denna viktiga rättsstatsprincip för – Access to Justice. I Sverige har vi ett system som i civilrättsliga tvister, dit diskrimineringstvister i de flest fall hör, innebär att den förlorande parter skall ersätta den vinnande parten dennes rättegångskostnader. Eftersom rättegångskostnaderna ofta blir mycket höga innebär det ett avsevärt risktagande för den som vill föra en talan i domstol om diskriminering.

Detta risktagande minskas i stor utsträckning av att den enskildes fackliga organisation och en diskrimineringsombudsman kan träda in i vissa diskrimineringstvister och då även tar risken för motpartens rättegångskostnader vid en eventuell förlust. Dessutom träder de enskildes hemförsäkring in i vissa diskrimineringstvister och täcker även till en viss del motpartens rättegångskostnader vid en förlust.

I diskrimineringstvister som rör arbetslivet, och där den enskilde inte är med i en facklig organisation och inte heller biträds av en diskrimineringsombudsman, är man hänvisad till statlig rätts-

hjälp för att täcka sina egna rättegångskostnader. Den största nackdelen med systemet för rätts-
hjälp är motpartens rättegångskostnader inte täcks vid en eventuell förlust. I dessa fall är den en-
skilde tvungen att helt ur egen ficka ersätta motparten de ofta mycket omfattande rättegångskost-
naderna. I praktiken innebär det att många personer som utsätts för diskriminering inte vågar
kräva sin rätt på grund av de stora ekonomiska riskerna.

- DEN SVENSKA INDEPENDENT LIVING-RÖRELSEN föreslår därför att rätts-
hjälpslagen ändras så att även en motparts rättegångskostnader omfattas av rättshjälpens er-
sättningsregler vid en eventuell förlust i en diskrimineringstvist.